

Nefnda- og greiningarsvið Alþingis
Umhverfis- og samgöngunefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Patreksfirði, miðvikudagur, 24. maí 2023
UST202305-230/E.K.E.
04.05

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um gerð stefnu um móttöku skemmtiferðaskipa

Vísað er til erindis nefndar- og greiningarsviðs Alþingis (umhverfis- og samgöngunefndar), dags. 17. maí 2023, þar sem óskað er eftir umsögn stofnunarinnar um tillögu til þingsályktunar um gerð stefnu um móttöku skemmtiferðaskipa, 383. mál.

Umhverfisstofnun hefur áður veitt umsögn um framlagða tillögu, 158. mál sem flutt var á 151. löggjafarþingi og ítrekar stofnunin þær ábendingar sem þar koma fram. Fyrri umsögn stofnunarinnar fylgir þessu skjali.

Umhverfisstofnun tekur undir það að þörfin á skýrari umgjörð um málaflökkinn sé brýn. Samkvæmt [greiningu Ferðamálastofu](#) verður árið 2023 metár í komum skemmtiferðaskipa til Íslands og ekki eru sjáanleg teikn á lofti um að draga muni úr þeim. Það er óumdeilt að slíkum fjölda gesta geti fylgt áskoranir sem mikilvægt er að bregðast við, eins og fram kemur í greinargerð tillögunnar. Í því tilliti horfir Umhverfisstofnun m.a. til áhrifa á friðlýst svæði og í nýlegri [skýrslu um stöðu og áskoranir í þjóðgörðum og öðrum friðlýstum svæðum](#) eru álagstoppar og landtökur utan hafna dregnar fram sem slíkar.

Í greinargerð tillögunnar kemur fram að stefna um móttöku skemmtiferðaskipa skuli m.a. ávarpa landtökur utan hafna og reynslu annara þjóða. Með vísan í það vekur Umhverfisstofnun athygli á nýlegri skýrslu um landtökur skemmtiferðaskipa við Grænland og Ísland sem stofnunin vann í samvinnu við fulltrúa frá Grænlandi og Glacier Bay þjóðgarðinum í Alaska. Í skýrslunni eru m.a. greindar helstu hindranir á því að sjálfbærni er varðar umferð skemmtiferðaskipa á verndarsvæðum í löndunum tveim verði náð. Í henni eru jafnframt settar fram tillögur í tíu liðum með leiðum að mögulegum úrbótum. Skýrslan var unnin í tengslum við formennsku Íslands í Norrænu ráðherranefndinni en eitt verkefna nefndarinnar sneri að sjálfbærri ferðamennsku í norðri. Hér má finna framsetningu á efni skýrslunnar í aðgengilegum [söguvef \(e. storymap\)](#) ásamt tengli á [skýrsluna](#) sjálfa

Umhverfisstofnun telur rétt að meta hvort þörf er á að lagaumgjörð verði bætt um landtöku utan hafna, tilkynningaskyldu um fyrirhugaðar siglingaleiðir, takmarkanir á siglingum, siglingar kaþbáta frá farþegaskipum o.fl. Í nýlegu [svari umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra](#) við fyrirspurn á Alþingi kom fram að ráðherra hafi ákveðið að unnið verði frumvarp þar sem sett verði inn almenn heimild til stýringar eða takmörkunar á landtökum skemmtiferðaskipa í náttúruverndarlög.

Umhverfisstofnun styður að unnin verði stefna um móttöku skemmtiferðaskipa og ítrekar fyrri orð um mikilvægi þess að aðkoma þeirra ráðuneyta og stofnana sem að málaflokknum koma verði tryggð.

Virðingarfyllst,

Lilja Ólafsdóttir,
lögfræðingur

Edda Kristín Eiríksdóttir,
sérfræðingur

Nefndasvið Alþingis
Atvinnuveganefnd
Kirkjustræti
150 Reykjavík

Reykjavík, 17. mars 2021
UST202103-074/S.F.
04.03

Efni: Þingsályktunartillaga um gerð stefnu um móttöku skemmtiferðaskipa - 158. mál

Vísað er til beiðni atvinnuveganefndar Alþingis um umsögn Umhverfisstofnunar um tillögu til þingsályktunar um gerð stefnu um móttöku skemmtiferðaskipa, 158. mál, sem barst með tölvupósti þann 3. mars sl.

Regluverk um siglingar farþegaskipa við Ísland byggir á alþjóðasamningum og íslenski löggjöf svo langt sem hún nær. Ísland er m.a. aðili að hafréttarsamningi Sameinuðu þjóðanna og tekur þátt í margvíslegu alþjóðlegu samstarfi á sviði siglingamála. Sem aðili að Alþjóðasiglingamálastofnuninni (IMO) hefur Ísland fullgilt flesta þá samninga sem gerðir hafa verið á vegum stofnunarinnar sem varða öryggi á sjó (SOLAS o.fl.), mengunarvarnir (MARPOL) og ábyrgð eiganda og rekstraraðila.

Ísland tekur einnig þátt í starfi Siglingaöryggisstofnunar Evrópu (EMSA) á sviði siglingaöryggis og mengunarvarna og eru innleiddar hér á landi ýmsar skuldbindingar sem leiða af EES-samningnum sem snerta umhverfismál og flest svið siglingamála. Skemmtiferðaskip eru von að fara eftir alþjóðlegum reglum og því auðvelt að kynna þær alþjóðareglur um mengunarvarnir skipa sem búið er að innleiða í íslensk lög og reglugerðir

Umhverfisstofnun telur hins vegar nauðsynlegt að styrkja lagagrunn um siglingaöryggi og umhverfismál þar sem sérreglur þurfa að gilda við landið. Koma skemmtiferðaskipa hafði aukist mikið áður en Covid-19 stöðvaði því sem næst komu ferðamanna til Íslands og má ætla að sú þróun haldi áfram þegar ferðaþjónustan verður aftur komin í gang. Aukning var mikil í komu stærri skipa og svokallaðra leiðangursskipa sem leita í landtöku í ósnertri náttúru. Það sem kallar á sérstaka stefnu og betri lagaumgjörð um komu skemmtiferðaskipa umfram aðra ferðaþjónustu er stærð skipanna og fjöldi farþega sem

stoppar við á mjög stuttum tíma og veldur óvenju miklu álagi á áfangastöðum og möguleika á stórslysum. Einnig hafa skipin aðgang frá sjó inn á svæði nálægt landi og á landi, þar sem lífríkið og náttúran getur verið viðkvæm og tjón óbætanlegt út frá náttúruverndarsjónarmiðum. Áhættuþættir eru einnig út frá mengunarsjónarmiðum, t.d. bráðamengunarhætta vegna olíuskaða.

Umhverfisstofnun ásamt Samgöngustofu og Landhelgisgæslu Íslands hefur bent á framangreint og óskað eftir að lagaumgjörð verði bætt, m.a. um landtöku utan hafna, tilkynningaskyldu um fyrirhugaðar siglingaleiðir við strönd landsins, takmarkanir á siglingum yfir eða inn á afmörkuð svæði, siglingar kaþbáta frá farþegaskipum neðansjávar til náttúruskoðunar o.fl.

Umhverfisstofnun styður því að gerð verði stefna um móttöku skemmtiferðaskipa en telur nauðsynlegt að sá hópur sem vinni að stefnumótun um komu skemmtiferðaskipa verði einnig falið að gera tillögur að löggjöf um framangreind efni. Við þá vinnu er mikilvægt að tryggja aðkomu þeirra ráðuneyta og stofnana sem koma að málaflokknum.

Virðingarfyllt,

Sigurrós Friðriksdóttir
teymisstjóri

Lilja Ólafsdóttir
lögfræðingur